

Fågelsjöåsen och Vojmåsen - NRO24094 Areal: 517 ha Kartblad: 22H, 22G

Kommun: Vilhelmina

Riksvärde: Geovetenskap

Området utgörs av två mycket olika delområden, dels en del av Vojmåsen som tillhör ett av två stora åsstråk i Vilhelminaområdet, dels den mindre Fågelsjöåsen som löper parallellt med Vojmåsen ca 5 km öster om denna. **Vojmåsen** löper till största delen längs efter Vojmån. Följer man isfrontens reträtt vid isavsmältningen, har dock isälvens huvudflöde från Granselforsen upp till Mötingsselforsen sannolikt gått rakt norrut. Endast ett mindre biflöde tycks alltså ha följt Vojmåns nuvarande lopp, som gör en kraftig sväng mot nordväst. Själva Vojmåsen löper m o norrut i det låglänta myrområdet mellan Lokmyran och Ol-Larsmyran. Detta åsområde är starkt påverkat av glacifluvial erosion och merparten av isälvmaterialet har spolats bort av kraftiga vattenflöden. Nere vid Granselforsen finns två åsryggar med en dödisgrav emellan. Längre norrut har isälven svämmat ut och bildat ett mindre åsnät med låga ryggar och ännu längre norrut minskar huvudåsens mäktighet successivt. Den försvinner helt på en sträcka, för att sedan uppträda oregelbundet och ha låg mäktighet. Mellan Mötingsselforsen och Vojmåns station förändras avlagringen från en subglacial ås till en välutbildad sandur, dvs ett delta avsatt på land av relativt små vattenflöden. Detta är en ganska sällsynt typ av avlagring i länet. I storlek överträffas denna sandur, endast av den norr om Sorsele. Det här aktuella sand- och grusfältet har en yta av ca 700 ha (ca 1 x 7 km). Det har typiska kännetecken för en sandur med både ackumulations- och erosionsformer, alltså ett flertal grunda - både smala och breda - strömfåror på ytan, åsbildningar, kullar och dödisgropar/hål. Genomgående är överytan mycket oregelbunden, vilket försvårar bedömningen av materialdjupet. Materialet är genomgående mycket grovt. Huvudåsen är svår att följa i områdets södra del. En låg huvudås syns tydligt från ungefär mitten på grusfältet, i höjd med Bredeleforsen, och norrut. Grusfältet har genom sin stora utbredning, mångformighet och sällsynthet, ett mycket högt vetenskapligt och pedagogiskt värde. Grusfältet har även varit ett gynnsamt område för forntida bosättningar, vilket framgår av de olika typer av fornlämningar som påträffats (stenåldersboplatser, kokgropar, stenkretsar, härdar, skärvstensförekomster). **Fågelsjöåsen** som utgör en del av Latikbergsåsen, löper i ett öppet och mycket stort sammanhängande myrkomplex i dalgången intill Krokselberget. Åsen framträder i ett flertal korta avsnitt och kullar i det öppna myrlandskapet. Åsens höjd varierar från några meter upp till ca 10 m. Överytan är tämligen flack med en bredd av 10-15 m. Bäckån har skurit igenom åsen och eroderat bort ca 200 m av förekomsten.